

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลโสกแสง
อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา หมายถึง การสั่งสมประสบการณ์จากอดีตของท้องถิ่นนั้น ๆ แล้วพัฒนาความรู้ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการดำรงชีวิต ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคม ให้ดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ภูมิปัญญาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นกลวิธีหรือเทคนิคในการนำเอาความรู้มาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ลักษณะของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญดังที่ผู้รู้ได้อธิบายไว้ ดังนี้

๒.๑ ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมี ๔ ลักษณะ ดังนี้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์. ๒๕๓๖:๒๓๖)

๒.๑.๑ ความรู้และระบบความรู้ ภูมิปัญญาเป็นระบบความรู้ที่ไม่ถือว่าเป็นวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาจะเข้าไปดูว่าชาวบ้านรู้อะไรอย่างเดียวนั้นไม่พอ ต้องศึกษาว่าเขาเห็นสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างไร

๒.๑.๒ การสั่งสมและการกระจายความรู้ ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสมและการกระจายความรู้ โดยการนำความรู้มาบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคน ๆ หนึ่ง ซึ่งมีกระบวนการที่ทำให้เขาสั่งสมความรู้ เราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไรหมอคนหนึ่งสามารถสร้างหมอคนอื่น ๆ ต่อมาได้ได้อย่างไร

๒.๑.๓ การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาแต่พบว่า มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าเราต้องการเข้าใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

๒.๑.๔ การสร้างสรรค์ การปรับปรุงระบบความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนความรู้และระบบความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง

๓. ความสำคัญของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาชาวบ้านมีความสำคัญต่อชาวบ้าน ครอบครัว และชุมชน ดังต่อไปนี้ (สมจิตร พรหมเทพ. ๒๕๔๓ : ๖๗-๖๘)

๓.๑ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่อดีตอันยาวนานจนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวันของตนเอง และชุมชนตลอดมา

๓.๒ เป็นมรดกทางสังคมที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคน

๓.๓ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์

๓.๔ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

๓.๕ เป็นแนวทางนำไปสู่การปรับตัวของชุมชน ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ แบบพึ่งตนเองของชุมชน

๓.๖ ช่วยเพิ่มความสมดุระหว่างธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกับประชาชน

๔. ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑ : ๒๔-๒๕) ได้จำแนก ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๐ ประเภท ดังนี้

๔.๑ เกษตรกรรม หมายถึง ความรู้ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนานับพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่ง คนสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น

๔.๒ อุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภค อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

๔.๓ แพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนด้วย สมุนไพรและรักษาโรคแบบโบราณ

๔.๔ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

๔.๕ กองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสม และบริหาร กองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๔.๖ สวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิด ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๔.๗ ศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๔.๘ การจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งขององค์กร ชุมชน ศาสนา การศึกษา ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ในสังคมไทย

๔.๙ ภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย ตลอดจนทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๔.๑๐ ศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ ปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อ การประพฤติปฏิบัติ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลโสภณ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี

๑. ด้านการเกษตร

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายบุญมี ภัครกุลโยธิน	หมู่ที่ ๒ บ้านโพนแหวซัน	มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา
๒	นางอร่ามศรี เฟื่องแจ่ม	หมู่ที่ ๖ บ้านดอนชัยชนะ	มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา
๓	นายอาสา บุญวัง	หมู่ที่ ๖ บ้านดอนชัยชนะ	มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา
๔	นายไพรัตน์ โอชา	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา
๕	นายประจักษ์ กัณหาบุตร	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา

๒. ด้านหัตถกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นางแดง ส่งเสริม	หมู่ที่ ๑ บ้านโสภณ	มีความรู้ด้านการทอเสื่อกก
๒	นางหนูเนียม ส่งเสริม	หมู่ที่ ๑ บ้านโสภณ	มีความรู้ด้านการทอเสื่อกก
๓	นางเพชรศรี ช่างบัว	หมู่ที่ ๑ บ้านโสภณ	มีความรู้ด้านการทอเสื่อกก
๔	นางออน คำแพง	หมู่ที่ ๑ บ้านโสภณ	มีความรู้ด้านการทอเสื่อกก
๕	นายหลง บุอ่อน	หมู่ที่ ๒ บ้านโพนแหวซัน	มีความรู้ด้านการสานกระติบข้าว
๖	นายเกณฑท์ ทองเกลี้ยง	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการจักสานกระดัง, ตะกร้า, สานแถ, สานสวิง
๗	นางจันเพ็ญ นนพละ	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการสานตะกร้า พลาสติก
๘	นายนา เหมราช	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการจักสานข้อง, ตะกร้า
๙	นางสมปอง สิงห์คำ	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการถักไหมพรม
๑๐	นางนี สุธรรมวิจิตร	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการทำไม้กวาด ทางมะพร้าว
๑๑	นางปุย เรืองศรี	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการจักสานหวด
๑๒	นางหนู่ย เรืองศรี	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการทอผ้าไหม
๑๓	นางช่วน เรืองศรี	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการทอเสื่อกก
๑๔	นายคำมี เรืองศรี	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการจักสานหวด

๒. ด้านหัตถกรรม (ต่อ)

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑๕	นางศรีนวล สันนะธา	หมู่ที่ ๔ บ้านทับไธ	มีความรู้ด้านการจักสานก่องข้าว
๑๖	นางรุ่งนที ต้นเกษ	หมู่ที่ ๔ บ้านทับไธ	มีความรู้ด้านการจักสานก่องข้าว
๑๗	นางวิง พานไพร	หมู่ที่ ๔ บ้านทับไธ	มีความรู้ด้านการจักสานหวด สานแห
๑๘	นายมณี ศรีสุพรรณ	หมู่ที่ ๔ บ้านทับไธ	มีความรู้ด้านการสานแห
๑๙	นายพงษ์ศักดิ์ สิงห์คำ	หมู่ที่ ๔ บ้านทับไธ	มีความรู้ด้านการสานแห
๒๐	นายโพธิ์ จะโลนา	หมู่ที่ ๖ บ้านดอนชัยชนะ	มีความรู้ด้านการจักสานก่องข้าว
๒๑	นางนงค์ กระสังข์	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	มีความรู้ด้านการทอผ้าไหม
๒๒	นางวงศ์ พุทธเสน	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	มีความรู้ด้านการทอผ้าไหม
๒๓	นางอุไร วงศ์นคร	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	มีความรู้ด้านการทอผ้าไหม
๒๔	นางนวลจันทร์ แสงทอง	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	มีความรู้ด้านการทอผ้าไหม
๒๕	นางผ่องศรี อยู่ลำ	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	มีความรู้ด้านการทอผ้าไหม
๒๖	นางอำพร บรรลุ	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	มีความรู้ด้านการทอผ้าไหม
๒๗	นางบาง ผลตก	หมู่ที่ ๘ บ้านป่าไร่	มีความรู้ด้านการทำไม้กวาดดอก หญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว
๒๘	นางหาว ต้นเกษ	หมู่ที่ ๘ บ้านป่าไร่	มีความรู้ด้านการจักสานไม้ไผ่
๓๐	นางอ้อยใจ บุญสอน	หมู่ที่ ๘ บ้านป่าไร่	มีความรู้ด้านการถักโครเชต์ดอกไม้ ถักไหมพรม การทำผ้าย้อมสีธรรมชาติ
๓๑	นายถนอม บุตรโท	หมู่ที่ ๙ บ้านโสกแสง	มีความรู้ด้านการจักสานไม้ไผ่
๓๒	นางลอง ปัตตา	หมู่ที่ ๙ บ้านโสกแสง	มีความรู้ด้านการทอเสื่อกก
๓๓	นางมิ่ง พรหมลิ	หมู่ที่ ๙ บ้านโสกแสง	มีความรู้ด้านการทอเสื่อกก
๓๔	นายประทีป คำเหล็ก	หมู่ที่ ๑๐ บ้านนาคำ	มีความรู้ด้านการถักแห (สานแห)
๓๕	นายไสว ธิษฐาน	หมู่ที่ ๑๐ บ้านนาคำ	มีความรู้ด้านการจักสานส้มไก่

๓. ด้านอุตสาหกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายสมบูรณ์ สุขสงวน	หมู่ที่ ๑ บ้านโสกแสง	มีความรู้ด้านการตีเหล็ก
๒	นายทองหล่อ บุญเรือง	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ ตู้ เตียง โซฟา)
๓	นายทองแดง บุญเรือง	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ ตู้ เตียง โซฟา)
๔	นายสมรักษ์ เกตมณี	หมู่ที่ ๗ บ้านโนนสว่าง	ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ ตู้ เตียง โซฟา)

๔. ด้านการแพทย์ไทย

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นางสงวน บุญสอน	หมู่ที่ ๑ บ้านโสกแสง	มีความรู้ด้านการนวดแผนไทย
๒	นางจันทร์เพ็ญ ส่งศรี	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านการนวดแผนไทย

๕. ด้านศิลปกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นางแดง ส่งเสริม	หมู่ที่ ๑ บ้านโสกแสง	มีความรู้ด้านหมอลำ
๒	นายนา เข้มราช	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านหมอแคน
๓	นายกอง ศรีสุระ	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านหมอลำ
๔	นางไพบุลย์ ทรัพย์ศิริ	หมู่ที่ ๘ บ้านป่าไร่	มีความรู้ด้านหมอลำ
๕	นายคำหว่า ต้นเกษ	หมู่ที่ ๘ บ้านป่าไร่	มีความรู้ด้านหมอลำโบราณ

๖. ด้านอื่นๆ

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑	นายปิ่น ผ่านเสนา	หมู่ที่ ๑ บ้านโสกแสง	มีความรู้ด้านหมอสูดขวัญ
๒	นายหลง บ่ออน	หมู่ที่ ๒ บ้านโพนแอวขัน	มีความรู้ด้านหมอสูดขวัญ
๓	นายจอม นิยม	หมู่ที่ ๓ บ้านคำม่วง	มีความรู้ด้านหมอสูดขวัญ
๔	นายไพโรจน์ หาโล	หมู่ที่ ๔ บ้านทับไฮ	มีความรู้ด้านหมอสูดขวัญ
๕	นายสี จันทัง	หมู่ที่ ๕ บ้านทุ่งเพียง	มีความรู้ด้านหมอสูดขวัญ
๖	นายถนอม บุตรโท	หมู่ที่ ๙ บ้านโสกแสง	มีความรู้ด้านหมอสูดขวัญ

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลโสกแสง

๑. **ประเพณีบุญกุ่มข้าวใหญ่** เป็นการทำบุญเพื่อรับขวัญข้าว เมื่อถึงเดือนยี่ หรือเดือนที่ ๑ คือเดือนมกราคม (สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือนมกราคมของทุกปี) จุดมุ่งหมายของการทำบุญประเพณี "บุญคุณลาน" ก็เพื่อความสามัคคีปรองมอดแก่ชาวในลานของตน และเพื่อเป็นการขออานิสสงค์ต่างๆ การสู่ขวัญข้าวจะกระทำที่ ลานนา หรือที่ลานบ้านก็ตามแต่จะสะดวก หลังการสู่ขวัญข้าวเสร็จก็จะเป็นการขนข้าวขึ้นเล้า (ยุ้ง/ฉาง) ก่อนการขนข้าวขึ้นเล้า เจ้าของข้าวจะต้องไปเก็บเอาใบคูณและใบยอเสียบไว้ที่เสาเล้าทุกเสา ซึ่งถือเป็นเคล็ดลับว่า ขอให้ค้าคุณยอๆ ยิงๆ ขึ้นไป และเชิญขวัญข้าวพร้อมทั้งแม่โพสพขึ้นไปยังเล้าด้วย

๒. **ประเพณีบุญข้าวจี** วันเพ็ญเดือน ๓ เป็นวันมาฆบูชา รุ่งขึ้นวันแรม ๑ ค่ำก็ถวายข้าวจี เรียกว่าวันทำบุญเนื่องในวันมาฆบูชานั่นเอง ข้าวจีคือเอาข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนเอาไม้เสียบย่างไฟเหมือนไก่ย่าง เมื่อข้าวสุกเกรียมแล้วก็เอาไข่ซึ่งตีไว้แล้วทาแล้วย่างซ้ำอีกกลายเป็นไข่เคลือบข้าวเหนียว เสร็จแล้วถอดไม้ออกแล้วเอาน้ำอ้อยหรือน้ำตาลที่เป็นก้อนยัดใส่แทนกลายเป็นข้าวเหนียวยัดไส้ แล้วถวายพระเณรฉันตอนเช้า ส่วนมากชาวบ้านจะรีบทำแต่เช้ามีด พอสว่างก็ลงศาลาการเปรียญ (ชาวบ้านเรียกหอแจก) นิมนต์พระเณรเจริญพระพุทธมนต์แล้วฉัน เป็นทั้งงานบุญและงานรื่นเริงประจำแต่ละหมู่บ้าน เพราะได้ทำข้าวจีไปถวายพระหลังจากพระฉันแล้วก็เลี้ยงกันเอง สนุกสนาน มีคำพังเพยอีสานว่า "เดือนสามค้อยเจ้าหัวค้อยปั้นข้าวจี ข้าวจีบใส่น้ำอ้อยจวนน้อยเข็ดน้ำตา"

เดือนนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่ถือกันตั้งแต่โบราณมาว่าเป็นเดือนสู่ขวัญข้าว คือมีการถวายข้าวเปลือกพระและนิยมนำบุญบ้าน สวดมนต์เสร็จพิธีสงฆ์ แล้วก็สู่ขวัญข้าวตามธรรมเนียมพราหมณ์ บางบ้านก็ทำเล็กน้อยพอเป็นพิธี คือเอาข้าวไปถวายสงฆ์แล้วทำพิธีตุมปากเล้าเล็กน้อยเป็นการบูชาคุณของข้าวในเล้าหรือยุ้ง "ถึงเมื่อเดือนสามได้จงพากันทำข้าวจี ไปถวายสงฆ์เจ้าเอาแท้หมูบุญ"

๓. **ประเพณีบุญผะเหวด หรือ บุญพระเวส** เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บุญมหาชาติ ชาวอีสานจะนิยมจัดขึ้นในเดือนสี่ (ช่วงเดือนมีนาคม) เป็นบุญที่มีการเทศน์มหาชาติ หรือมหาเวสสันดรชาดก เป็นนิทานเรื่องยาวจำนวน ๑๓ ผูก หรือ ๑๓ กัณฑ์ ๑,๐๐๐ พระคาถา ซึ่งแสดงถึงจริยวัตรของพระโคตมพุทธเจ้า เมื่อคราวที่พระพุทธองค์ทรงเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร ในบุญผะเหวดนี้ ชาวบ้านนิยมนำข้าวปุ้น (ขนมจีน) ไว้ทุกบ้านเรือน สมกับคำกล่าวที่ว่า "กินข้าวปุ้น เอาบุญผะเหวด ฟังเทศน์มหาชาติ"

๔. **ประเพณีบุญสงกรานต์หรือตรุษสงกรานต์** ทำกันในเดือนห้า ปกติมี ๓ วัน โดยจะเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายน ถึงวันที่ ๑๕ เมษายน ของทุกปี เหมือนกับภาคกลาง ในวันที่ ๑๓ เมษายน เป็นวันต้นคือวันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ เมษายน คือวันกลางเป็นวันเนา และวันที่ ๑๕ เมษายน คือวันสุดท้ายเป็นวันเถลิงศก ชาวอีสานถือเป็นวันขึ้นปีใหม่จะมีการสงฆ์น้ำพระพุทธรูป ที่สงฆ์น้ำพระพุทธรูปมักเป็นที่จัดไว้ในที่เห็นเหมาะสม ซึ่งตามปกติมักใช้ศาลาการเปรียญ แต่บางวัดก็จัดสร้างหอสงฆ์ขึ้นแล้วอัญเชิญพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ เพื่อทำการสงฆ์ในวันสงกรานต์ และในวันถัดจากวันสงกรานต์อีกด้วย

๕. **ประเพณีบุญบั้งไฟ** เป็นประเพณีสำคัญของภาคอีสานบ้านเราที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ถือเป็นหนึ่งไฮไลท์สองเดือนของชาวอีสานที่ทำกันในเดือน ๖ ช่วงเข้าสู่ฤดูฝนซึ่งเป็นฤดูทำนา จะมีการจุดบั้งไฟเพื่อบูชาเทพยดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย หรือที่ชาวอีสานเรียกกันว่า พญาแถน หรือ เทพวัสสกาลเทพบุตร ซึ่ง มีความเชื่อว่า พระยาแถนมีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล และทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์

๖. ประเพณีวันเข้าพรรษา ทำบุญเข้าพรรษาซึ่งเป็นประเพณีทางพุทธศาสนาโดยตรง มีการทำบุญ ตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์สามเณร มีการฟังธรรมเทศนาตอนบ่าย ชาวบ้านหล่อเทียนในใหญ่ถวาย เป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การนำไปถวายวัดจะมีขบวนแห่พอรำ เพื่อให้เกิดความคึกคักสนุกสนาน ประเพณีแห่เทียนพรรษาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดต้องเป็นที่จังหวัดอุบลราชธานี

๗. ประเพณีทำบุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศแก่ญาติผู้ล่วงลับ เพื่อบูชาผีบรรพบุรุษและ ผีไร้ญาติโดยชาวบ้านจะทำการจัดอาหาร ประกอบด้วยข้าว ของหวาน หมากพลู บุหรี่ห่อด้วยใบตองกล้วยร้อย เป็นพวง เตรียมไว้ถวายพระช่วงเลี้ยงเพล บางพื้นที่อาจจะนำห่อข้าวน้อย เหล้า บุหรี่ แล้วนำไปวางหรือแขวน ไว้ตามต้นไม้ และกล่าวเชิญวิญญาณของบรรพบุรุษและญาติมิตรที่ล่วงลับไปมารับส่วนกุศลในครั้งนี้ ต่อมาใช้ วิธีการกรวดน้ำหลังการถวายภัตตาหารพระสงฆ์แทนการทำบุญข้าวประดับดิน นิยมทำกันในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือนเก้า หรือที่เรียกว่าบุญเดือนเก้า

๘. ประเพณีทำบุญข้าวสากหรือข้าวสลาก (สลากภัตร) ตรงกับวันเพ็ญ เดือนสิบ ผู้ถวายจะเขียนชื่อ ของตนลงในภาชนะที่ใส่ของทาน และเขียนชื่อลงในบาตร ภิกษุสามเณรรูปใดจับได้สลากของใคร ผู้นั้นจะเข้าไปถวายของ เมื่อพระฉันเสร็จแล้วจะมีการฟังเทศน์เพื่อเป็นการอุทิศให้แก่ผู้ตาย บุญข้าวสากหรือบุญเดือนสิบ การเขียนชื่อใส่สลากให้พระภิกษุและสามเณรจับและเขียนชื่อใส่ภาชนะ ข้าวถวายตามสลากรูปนั้นและทำบุญ อย่างอื่นมีรักษาศีลฟังธรรม เป็นต้น เรียกว่าบุญข้าวสาก (สลาก) เพราะกำหนดให้ทำในเดือนสิบ จึงเรียกว่าบุญ เดือนสิบ

๙. ประเพณีทำบุญออกพรรษา ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสิบเอ็ด พระสงฆ์จะแสดงอาบัติ ทำการปวารณา คือการเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ต่อมาเจ้าอาวาสหรือพระผู้ใหญ่จะให้โหวาทเดือน พระสงฆ์ให้ปฏิบัติ ตนอย่างผู้ทรงศีล พอตกกลางคืนจะมีการจุดประทีบ โคมไฟ นำไปแขวนไว้ตามต้นไม้ในวัด หรือตามริมรั้ววัด จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบุญจุดประทีบ

๑๐. ประเพณีบุญกฐิน โดยเริ่มตั้งแต่วันแรมหนึ่งค่ำ เดือนสิบเอ็ดถึงกลางเดือนสิบสอง แต่ชาวอีสานใน สมัยก่อนนิยมเริ่มทำบุญทอดกฐินกันตั้งแต่ข้างขึ้นเดือนสิบสอง บุญกฐิน หรือบุญเดือนสิบสอง หนึ่งในฮีตฮอย ท้องถิ่นอีสานเดือนสุดท้ายของปีทางจันทรคติ จัดเป็นสังฆกรรมประเภทกาลทานหรือการทานตามกาลสมัยตาม พระวินัยบัญญัติเถรวาท มีกำหนดเวลาในการทำบุญกฐินเพียงแค่ ๑ เดือนเท่านั้น คือ ระหว่างวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ และมีความเชื่อว่าการทำบุญกฐินจะได้านิสงค์ผลบุญมากทั้งผู้ถวาย และพระสงฆ์ผู้รับผ้ากฐิน